

Blå Memoserie
Økonomisk Institut
Københavns Universitet

Nr. 205 / januar 2002

Reformen af økonomistudiet i København

Særtryk af *Nationaløkonomisk tidsskrift*, 139(2) 2001, s. 223-230

Peter Erling Nielsen

Studivestrate 6, 1455 København K
Tel 35 32 30 82 - Fax 35 32 30 00
<http://www.econ.ku.dk>

ISSN: 0107-3664 (print) ISSN: 1601-247X (online)

Reformen af økonomistudiet i København

Peter Erling Nielsen

Økonomisk Institut, Københavns Universitet, E-mail: Peter.Erling.Nielsen@econ.ku.dk

På Økonomistudiet på Københavns Universitet justeres og tilpasses fagrækken og fagenes indhold løbende, men der har været længe mellem større strukturelle ændringer – de såkaldte studiereformer, som udløser udarbejdelse af nye studieordninger.¹ Formålet med det følgende er at beskrive, perspektivere og begrunde den reform, hvis tilhørende studieordning blev vedtaget i sommeren 2001 med virkning fra 1. september.

Forhistorie

I 1971 opdelte man 1. del i tre årsprøver, således at de studerende nu kom til eksamen undervejs i forløbet. Samtidig benyttede man lejligheden til at gennemføre en kraftig – og tiltrængt – modernisering af fagenes indhold. Man understregede ved denne lejlighed det princip, at studiets indledende dele (1., 2. og 3. årsprøve) indeholdt det grundlæggende, fælles og obligatoriske stof, mens 2. del var et frit studium, hvor der kan vælges mellem et meget stort antal kursustilbud – det meste inden for økonomi og statistik, men også meget i tilgrænsende områder (jura, matematik, politologi, sociologi, IT osv.).

Med 1989-studieordningen så man bl.a. kritisk på 3. årsprøve – skulle man benytte

dette studieår til at forøge mængden af fælles fagligt stof eller skulle man anvende princippet med fuld valgfrihed, som dette blev praktiseret på 2. del. Det blev et kompromis, hvor meget fælles obligatorisk stof blev kombineret med en vis frihed til at vælge mellem en række nye fag, hvis niveau skulle bygge bro mellem det traditionelt elementære på 1. del og det videregående specialiseringsstof på, hvad dengang kaldtes »overbygningen«.

I 1994 udsendte Undervisningsministeriet den første fælles bekendtgørelse for økonomiuddannelserne på universiteterne i Odense (nu Syddansk), Ålborg, Århus og København. Det samlede studium opdeles nu i to dele: BA-uddannelsen på 3 år og kandidatstudiet på 2 år; samtidig indføres detaljerede regler for studierens indhold, BA-projektet (afsluttende opgave på 3. år) gøres obligatorisk og princippet om, at man kan flytte uddannelsessted efter BA knæsættes. For Københavns og Århus universiteter betød 94-bekendtgørelsen ikke store forandringer, da Ministeriet skrev bekendtgørelsen med udgangspunkt i, hvad de to gamle universiteter havde foretaget sig i de foregående år – som beskrevet ovenfor, så havde vi nogle år i forvejen fuldt ud indført 3 + 2 modellen. Men der måtte naturligvis skrives nye studieordninger.

Det undervisningspolitiske formål med at opdele de hidtidige, ubrudte forløb i to uddannelser, et BA-studium på 3 år og et kandidatstudium på 2 år var utvivlsomt at få overbevist nogle af de studerende om, at man kunne forlade universitetet til fordel for arbejdsmarkedet efter et kort studieforløb. Tilsvarende skulle aftagerne nøjes med BA'ere til en del af arbejdsfunktionerne. Vi indrettede loyalt BA-studiet således, at man på 3. år kunne vælge mellem et afrundings- og et fortsættelsesforløb. Bestræbelserne mislykkedes fuldstændigt, idet ingen BA i økonomi indtil nu har valgt permanent at forlade uddannelsessyste-

1. Retsgrundlaget for videregående uddannelser er *Universitetsloven, Eksamensbekendtgørelsen og Uddannelsesbekendtgørelsen (her Bekendtgørelse nr. 656 af 3. juli 2001 Bacheloruddannelsen i økonomi og Kandidatuddannelsen i økonomi (Økonomiske uddannelser))* – den første vedtages af Folketinget og de to andre udstedes af Undervisningsministeriet. På baggrund af disse overliggende sæt af bestemmelser udarbejder institutionerne (i praksis de enkelte studienævne) studieordninger som indeholder regler for uddannelsens indhold, eksamener, afleveringsregler osv. På Økonomistudiet på Københavns Universitet findes endvidere en (elektronisk) *Studiehåndbog*, som revideres løbende. Studiehandbogen indeholder en lang række praktiske råd og udfyldende regler. Dette hierarki af bestemmelser kan læses på <http://www.sis.ku.dk/samf/>

met, ligesom arbejdsgiverne har været særdeles kritiske. Under en diskussion om denne sag med en delegation for OECD udbød en af erhvervsrepræsentanterne i konsistorium, »Hvorfor skal vi betale næsten fuld pris for den halve vare? Kandidatgraden passer os fint!«

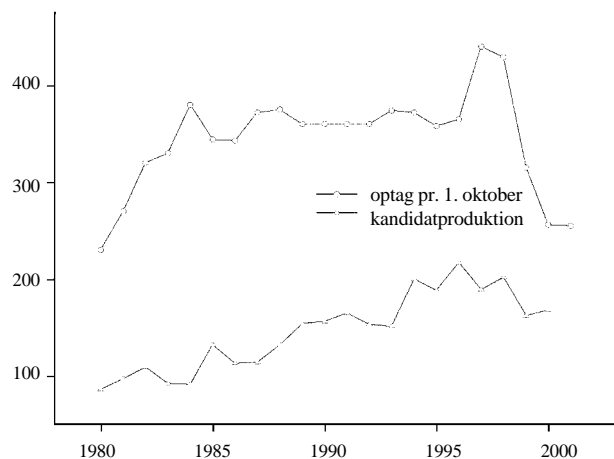
Men todelingen af uddannelsesforløbet har haft andre virkninger. For det første er mobiliteten mellem uddannelsesinstitutionerne blevet forøget. Det er blevet nemmere og mere nærliggende at skifte fra ét universitet til et andet efter BA, hvilket har givet kandidatstudiet i økonomi en beskeden nettotilgang i forhold til, at vi blot skulle have optaget vores egne BAere. Omvendt er det også blevet lettere for vores studerende at blive optaget på udenlandske universiteter, når man på linie med alle andre har kunnet fremvise et BA-eksamensbevis. Internationaliseringsvolumenet er vokset voldsomt i 90'erne – vi modtager mange studerende, der tager korte forløb hos os, men BA-beviset giver vores studerende adgang til at opnå master-grader i udlandet.²

I København udarbejdede vi af egen drift en ny studieordning igen i 1999. En væsentlig ændring bestod i, at sammenbindingen mellem eksamener på de enkelte årsprøver blev løsnet – tidligere skulle man til eksamen i det hele, hvis noget var dumpet. Dette havde en særlig kraftig effekt på Økonomistudiet. På mange andre studier anvendes en stopprøve, som er en begrænset delmængde af eksamenerne på 1. årsprøve. Bestod man ikke stopprøven, skulle alle fag i denne prøve tages om. På Økonomistudiet var – og er – stopprøven sammenfaldende med 1. årsprøve. Reglen var derfor, at hele årsprøven skulle tages om, hvis man ikke bestod i et eller flere fag.

2. Typisk ønsker vores studerende at følge et ét-årigt masterforløb i USA eller Storbritannien. De studerende får så efterfølgende merit for disse uddannelser i deres kandidatuddannelse på Københavns Universitet. Givet det forhold, at et stort og voksende antal af vores fag på kandidatstudiet udbydes på engelsk, så kunne man overveje at tilbyde udenlandske studerende en komplet toårig kandidatuddannelse. For deltagere uden for EU ville det være muligt at opkræve betaling for deltagelse.

Dette havde en barsk effekt på de svagere studiestartere. Man indførte nu bestemmelser – året efter blev tilsvarende regler indsat i Ministeriets Eksamensbekendtgørelse – der gjorde det muligt at beholde beståede deleksamener, mens kun de eksamener, hvori man måtte være dumpet, skulle tages om. Det nye sæt regler skulle gøre det lettere at begynde på en uddannelse, som mange finder væsentligt mere krævende end gymnasiet. En stor del af det kraftige frafald, men kunne konstatere i 1990'ernes slutning, foregik netop blandt studerende, der trods mange forsøg ikke kunne klare 1. årsprøve. 1999; studieordningen kom så i øvrigt til at omfatte implementering af ændringer, afledt af den eksterne evaluering, som Danmarks Evalueringsinstitut offentliggjorde i 1998. Den væsentligste var indførelse af et mundtligt forsvar ved specialer og en meget moderat begrænsning af det frie fagvalg på kandidatstudiet. Evnen til selvstændig, skriftlig fremstilling forsøgtes styrket gennem indførelse af *frie seminarer*, som kombinerer oversigtsundervisning med udarbejdelse af papers. Det er så i øvrigt interessant at konstatere, at en af de væsentligste bekymringer for det panel, der foretog evalueringen, var, at vores faglige niveau ikke var højt nok, mens nogle blot tre år senere antyder, at det er for højt!

I 2000 fik vi så en ny Eksamensbekendtgørelse, og 2001 har vi fået en ny, fælles uddannelsesbekendtgørelse for de universitære økonomistudier – alene af den grund blev det nødvendigt at udarbejde en ny studieordning. Den indeholder et antal nye principper: Fagene på BA-studiet kan i (endnu) højere grad end i 99-ordningen tages hver for sig. Dette er en følge af Eksamensbekendtgørelsen og indebærer, at de studerende skal til eksamen, når et kursus er færdigt; vi taler ikke længere om tre årsprøver, men om en strøm af kurser, der skal bestås i en bestemt rækkefølge. Dette fører så også til, at kurser nu kan strække sig over grænserne mellem de forskellige år på BA. Kurset i Teoretisk Statistik begynder f.eks. på 2. semester på 1. år og afsluttes efter 1. semester på 2. år. I den hidtidige ordning var muligheden for at vælge mellem fag på

Figur 1. Optag og kandidatproduktion.

Note: Som udtryk for optaget er anvendt tal pr. 1. oktober, hvilket vil sige, at det frafald, der optræder blandt ansøgerne («Sommeroptaget») efter at studiepladsen er accepteret i august frem til 1. oktober, ikke er taget med. Omvendt medtages i 1. oktober-tallet også studerende fra andre institutioner/fag, der overføres til Økonomistudiet i løbet af året, disse medregnes ikke i det initiale august-tal. Siden foråret 1996 har vi også optaget studerende pr. 1. februar («Vinteroptaget»), disse studerende er taget med i 1. oktobertallene. Den viste tidsserie har været underkastet mange definitionsændringer siden 1980 især som følge af ændrede krav fra Undervisningsministeriet. Som proxy for kandidatproduktionen er anvendt antallet af godkendte specialeopgaver – det kan forekomme overraskende, at vi ikke er i besiddelse af »de rigtige« tal, men det er faktisk ikke alle kandidater, der i den forløbne periode har bedt om et eksamensbevis (nu udskrives disse automatisk)!

BA-studiet alene til stede på 3. år – man kan nu også vælge på 2. år.

1971-ordningen indførte det princip, at man (på studiets første år) skulle til eksamen hvert år, 2001-ordningen gør semestret til mindste enhed. Man er nu til eksamen løbende – det har de studerende ønsket, det skal fjerne noget af den traditionelle dramatik omkring eksamen, og det gør konsekvenserne af ikke at bestå mindre alvorlige.

Mange vil måske se sådanne justeringer som mindre betydningsfulde, men noget tyder på, at 1999-ændringerne har været ledsaget af en pæn stigning i gennemførelsesprocenterne. Man har derfor lov til at håbe på, at den nye studieordning vil føre til yderligere forbedringer. Men det skal medgives, at det væsentlige ved 2001-reformen og den tilhørende studieordning er, at vi på én gang har gennemført en lang række ændringer i fagernes indhold og omfang, i undervisnings- og eksamensformerne, i brugen af IT og i vægt-

ningen mellem de forskellige fagområder. Vi får igen præciseret, hvad alle cand. polit'ere skal have som deres fælles, faglige udgangspunkt, og hvad der kan vælges imellem; som ét eksempel på en stor forandring kan nævnes, at økonometri nu ligestilles med mikro, makro og statistik som fagets grundpiller. Det faglige niveau ikke er svækket – vi bevarer vores internationale konkurrencekraft. Men noget fedt er skåret væk for at give plads til nye muskler.

Det får forhåbentlig også positiv betydning, at mange har deltaget engageret i diskussionerne. Det værste ved studiereformer er, at de tager så lang tid. Ved tidligere lejligheder har det ikke været let at føre debatterne til ende – nogle er stået af undervejs med det resultat, at de efterfølgende ikke har følt så meget for det færdige resultat. Også denne gang har det taget lang tid, men vi har forhåbentlig opnået en fælles forståelse for, at tingene skal ændres.

Økonomistudiets problemer

Og der er brug for en stor, fælles indsats. Det er ingen hemmelighed, at vi i de senere år har lidt af ganske alvorlige tilgangsproblemer – vanskeligheder som lægges oven i det frafald, der i løbet af 1990'erne voksede sig stort.

Figur 1 viser udviklingen i optag og kandidatproduktion siden 1980.

Fra midten af 1980'erne til slutningen af 1990'erne svingede optaget omkring 350, men på trods af dette tilsyneladende rolige billede oplevede vi begyndende tegn på krise – adgangsbegrænsningen på andre uddannelser var mærkbar, hvorfor vi optog studerende med i gennemsnit stadig svagere forudsætninger (efterhånden kom alle ansøgere ind) og med stadig mindre lyst til at læse økonomi; man blev optaget på 2. eller endda 3. prioritet. I denne situation forsøgte vi os med to initiativer: optaget blev søgt forøget yderligere, idet vi som et af de eneste studier indførte et ekstra årligt optag (vinteroptag pr. 1. februar) og samtidig skærpede vi optagelsesbetingelserne. Man skulle nu have 8 i gennemsnit ved den adgangsgivende ungdomsuddannelse³ – som hidtil skal man have læst matematik på mindst mellemniveau. Herefter styrtdykkede optaget til ca. 270 – nok har vi skåret ansøgere fra som følge af skærpede krav, men det er desværre ikke kun »de svage«, der holder sig borte.

Hvorfor er interessen for at læse økonomi faldet?

I både den offentlige debat og i den interne på Universitetet har det ikke manglet på hypoteser. Alle der er utilfredse mener, at grunden til, at ansøgerne svigter os, netop skal søges i det forhold, som disse kritikere lægger vægt på. Et eksempel på dette er synspunkt, at økonomisk teori og økonomistudiet er blevet for matematiseret og formalistisk.⁴ Vi mener, at et studium må afspejle udviklingen i viden-skaben – vores studerende skal lære om det,

3. Vi optager også studerende, der har mellem 7,5 og 8,0, hvis der er opnået mindst 9 i matematik.

4. Se Jesper Jespersens indlæg i Weekendavisen, 3. august 2001.

som de som færdige kandidater kommer til at beskæftige sig med! I øvrigt er formalisme-grad og lignende uegnet til at forklare et fald i ansøgertallet, der viser sig over 2 – 3 år. Øgede krav til tekniske færdigheder hos de studerende blev stillet – og diskuteret – i 70'erne og 80'erne; der er ikke belæg for at mene, at der skulle være sket en yderligere forøgelse af kravene på den seneste.

Vi kan af gode grunde ikke undersøge holdninger og forventninger hos dem, der ikke søger ind til os, men vi ved noget om, hvad indskrevne økonomistuderende mener. De lægger bl.a. vægt på muligheden af beskæftigelse i den private sektor – med visse undtagelser tillægges ansættelse i offentlige institutioner ikke megen prestige. Ønsker om (flere) erhvervsøkonomiske fag understreges. Det er muligt, at vi opfattes som indrettet på især at servicere offentlige arbejdsgivere. Men dels er det forkert, og dels synes Århus Universitet (med tradition for stor vægt på driftsøkonomi) jo at lide under samme problemer som vi gør.

En anden forklaring kunne være, at faldet i ansøgere afspejler, at det i de senere år er blevet lettere at komme ind på videregående uddannelser, hvorfor vi i mindre grad end før modtager ansøgere med 2. prioritet. Vi har endda tidligere direkte opmuntret til sådanne ansøgere ved at henvende os til studerende, der opfyldte vores adgangskrav og som var blevet anviste på jura- og statskundskabsstudierne – sådanne studerende har givet anledning til et meget stort frafald.

Det er også blevet fremhævet, at nok har antallet af unge med en adgangsgivende eksamen været konstant eller udvist en svag stigning i de seneste år, men årgangene er blevet mindre, hvilket kunne tale for, at mængden af reelt studieegnede er faldet. Dette kunne siges at passe med, at især nye, brede og bløde uddannelser ser ud til at tegne sig for en vis fremgang ved optaget i sommeren 2001. Dette er nok relevante delforklaringer, men stadig ikke noget, der kan redegøre for den abrupte nedgang.

Endelig har man hævdet, at der foregår en de facto nedprioritering af matematik i gymnasiet, således at vi og de naturvidenskabelige

fag fisker i samme, stadig mindre dam. Til det er at sige, at nok bruger vi matematik, men vi kræver trods alt kun B-niveau⁵ og så bastante er vores krav vel heller ikke. Vi har tradition for at deltage i Universitetets dialog med Uddannelsesstyrelsens område for gymnasiale uddannelser – og vi vil gerne fortsætte dette, også fordi vi mener, at tingene kunne gøres bedre. Men man skal ikke gøre sig illusioner om, at universiteterne kan styre udviklingen alene.⁶

Det har endelig ofte været hævdet, at gymnasieeleverne ikke modtager en fair studievejledning i et fag, der ikke indgår i gymnasiets fagrække og som lærerne/studievejlederne ikke selv kender. Dette er noget, som vi bør kunne gøre noget ved, men trods alt er det svært at se, at en eventuel, negativ effekt skulle kunne slå hurtigt igennem.

De forskellige forklaringer er ikke i indbyrdes modstrid, og efter min opfattelse er den vigtigste den glidende afskaffelse af adgangsbegrænsningen, hvilket på Københavns Universitet viser sig ved, at det samlede antal ansøgere falder ned mod det realiserede optagelsestal. Man kunne vælge at se fluktuationerne i tilgangen til Økonomistudiet som eksogene – noget vi ikke kan ændre på. Det er ikke en konstruktiv konklusion – bl.a. har en række henvendelser fra Samfundsuddannelsesrådet understreget, at samfundsmæssige hensyn tilsiger, at vi gør vores yderste for at

5. I 1997 diskuterede vi den mulighed med Undervisningsministeriet, at vi fik adgang til at tilbyde et halvt år propædeutisk matematik til »svage matematikere«, hvilket vi dengang definerede som ansøgere med C-niveau eller med et ringe B-niveau. Ordningen ville indebære en udvidelse af studietiden med et halvt år og blev afvist. I stedet fik vi de skærpede optagelseskrav. Vi har efterfølgende forsøgt at udvide ansøgerkredsen ved – uden for studiet – at organisere et intensivt matematikkursus, der kunne bringe interesserede fra C- til B-niveau. Kun få deltog og blandt de studerende, der fuldførte, valgte flere at bruge deres nye kvalifikationer til at søge ind på andre uddannelser!

6. En af Ministeriets medarbejdere udbrød ved et møde for nogle år siden: »I må forstå, at I er en lille kunde i en stor butik!«.

afhjælpe manglen på økonomer. Vi har set det som en forpligtelse at tilpasse studiet, så vi har gjort vores.

Hvis man skal forbedre optagelsestallene, må det altså ske ved, at vi tager fra andre. Udgangspunktet er, at de studerende vi allerede har, er rimeligt tilfredse: de klarer sig fint i forbindelse med udlandsophold, at de studerende vinder internationale priser i et pænt omfang, at de (på kandidatstudiet) kan vælge og vrage mellem gode studenterjobs, at arbejdsløshed blandt cand. polit'ere er ikke-eksisterende, og at lønningerne er høje og stigende. Både private og offentlige arbejdsgivere udtrykker stor tilfredshed med produktet. For en daglig iagttagelse ser der ud til at være pres på økonom-arbejdsmarkedet. På det offentlige arbejdsmarked, hvor alle – uanset uddannelse – i samme stillingskategori får samme løn, så viser dette sig ved, at økonomer gør en hurtigere karriere end andre. Vil man holde på en god fuldmægtig, må man gøre ham eller hende til specialkonsulent osv. Man kan have det klare indtryk, at dette foregår, men tilsyneladende kan det ikke påvises ud fra tilgængelig lønstatistik.⁷ At økonomer klarer sig bedre end andre er helt tydeligt på det private arbejdsmarked, idet man i DJØF's lønstatistik kan iagttage denne struktur:

- økonomernes lønninger ligger 3 – 10 pct. over juristernes inden for de fleste aldersgrupper, ikke blot de her viste.

Så hvis man antager, at studiestarterne har en rimelig planlægningshorisont og er rationelle, så bliver vores tilgangstal endnu svære at forstå!

Hvad man kan gøre ved det?

Vi har iværksat en række initiativer:

- Reform af studiets form og indhold
- Imagekampagne
- Udvikling af nye undervisnings- og eksamensformer.

7. Hvis man er medlem af DJØF kan man se www.djoef.dk/online/loenital.html

Bruttoløn pr. måned for privat ansatte samfundsvidenskabelige kandidater.

<i>alder</i>	<i>alle</i>	<i>jurister</i>	<i>økonomer</i>	<i>andre</i>
25-29	30 404	28 917	31 898	28 692
60+	75 995	75 322	77 744	–

Studiereform

Som omtalt opdeles BA-studiet i semestre frem for år. I gennemsnit bliver forløbene kortere og mere koncentrerede. Der findes stadig årskurser, men selv hvor det er tilfældet, så indføres forskellige former for midtvejsevalueringer. Hvor studiets tre grundpiller hidtil har været mikroøkonomi, makroøkonomi og statistik, så gøres økonometri til et ligeværdigt fagområde. Matematikundervisningen opdeles i et forkortet obligatorisk modul på 1. år og et kursus på 2. eller 3. år, der henvender sig til studerende, der planlægger at specialisere sig i avanceret teori. Der indføres et valgfag på 2. år.

Den samlede undervisningstid – der i årenes løb og i den bedste mening var blevet udvidet løbende, således at vi formentlig var Københavns Universitets mest timetunge fag – reduceres moderat, ligesom antallet af fag på 3. år reduceres fra 7 til 6; 3 af kurserne er obligatoriske med henblik på at sikre alle BA-ere et solidt teori-fundament og 3 kan vælges mellem en meget lang række af valgfag, som bl.a. nu indeholder to videregående erhvervsøkonomiske fag.

Kandidatstudiet omfatter nu 8 obligatoriske fag (blandt disse kan vælges ét eller flere frie seminarer) og 2 økonomiske øvelser⁸ – alternativt 7 fag og 3 øvelser. Endelig skrives et speciale. Det er interessant at bemærke, at de studerende i de senere år har vendt sig kraftigt mod Undervisningsministeriets regel

8. En Københavner-specialitet, der blev indført i 1920'erne på initiativ af Heckscher, Ohlin og Axel Nielsen og blev en del af den omfattende 1929-studiereform. De studerende udarbejder og præsenterer for en gruppe af medstuderende en mindre skriftlig fremstilling.

om, at man ikke må vælge flere fag end indeholdt i studieordningen, den s. k. STÅ-regel.⁹ Det er således på initiativ af de studerende, at der indføres et ekstra fag eller en ekstra økonomisk øvelse på studiet. Man kan samtidig iagttage, at de studerende oftere end før fravælger de »teorillette« fag. De meget stærkt voksende meritoverførsler fra udenlandske universiteter peger i samme retning – man søger de bedste universiteter og de mest krævende kurser. Og tilsyneladende går det vores studerende godt.

Hjælper dette så på tilgangsproblemet? Det vil være helt urealistisk at antage nogen umiddelbar effekt – på sigt kan vores omdømme måske forbedres lidt, men der skal gøres meget stærke antagelser om gymnasieelevernes indsigt, hvis man skulle tro, at trods alt mindre ændringer af et studium inden for et fagområde, de ikke kender, skulle skaffe ekstra kunder. Men vi tror på, at frafaldet kan reduceres. Som nævnt synes allerede 99-ordningen at have medført en forbedring, om end man skal være opmærksom på, at det omtalte fald i antallet af 2. prioritetsansøgere i sig selv bør føre til et reduceret frafald.

Image-foranstaltninger

Vi satser på i højere grad end før at henvende os til gymnasieelever, der skal vælge uddannelse. Der indføres besøgsordninger, hvor en eftermiddag på Økonomisk Institut kan kombineres med et besøg på en økonomiarbejdsplads; vi satser også på at få lov til at stille oplægs- og foredragsholdere på gymnasieskoler. Vi vil forsøge at formidle det bud-

9. Studiets indretning efter reformen kan studeres på <http://www.sis.ku.dk/samf/>

skab, at solid økonomisk viden kan bruges til meget mere, end man i dag får indtryk af.

Der arbejdes nu mere målbevidst med at måle de studerende tilfredshed – ikke blot med fagene, men med hele deres tilværelse på Københavns Universitet.

Studiets hjemmeside <http://www.econ.ku.dk/polit/> er nu indrettet, så den kan formidle oplysninger til andre end studerende og ansatte. Vi arbejder også mere professionelt med trykte medier, om end det åbent skal indrømmes, at vi ikke føler at være alene på markedet, og at traditionelle annoncer o.l. ikke ser ud til at give store resultater.

Nye undervisnings- og eksamensformer

Fra og med 1989-ordningen har økonomi-studiet været præget af en kraftig faglig progression. Studiet har samtidig været »smalt« i den forstand, at vi har koncentreret os om økonomisk og statistisk teori. Samfundsbeskrivelse, økonomisk historie og videnskabs-teori har nok givet de studerende en faglig horisont, men fokus har været økonomi. I den forstand har vores uddannelse adskilt sig fra f.eks. amerikanske og svenske BA-forløb, hvor fagvalget har været langt friere. Vi har heller ikke lignet de danske økonomiuddannelser, der bygger oven på en samfundsvidenskabelig basisuddannelse. Studiet i Århus er det, vi har lignet mest, men selv her har man som nævnt kunnet vælge mere end hos os, nemlig mellem en national- og en driftsøkonomisk linie. Vi har ment – og mener stadig – at man bør koncentrere sig om økonomi for at få det faglige niveau, der skal til for at de studerende kan specialisere sig på et kvalificeret grundlag på kandidatstudiet og som er nødvendig for at opnå, at cand. polit' er kan løse de opgaver, man stiller moderne økonomer. Men prisen har været, at der gik meget lang tid før studerende har kunnet se, »hvad det hele skal bruges til«. Vi antager, at denne model har et betydeligt medansvar for vores frafald og måske også har medvirket til at give os et hårdt og teknokratisk rygte. Vi forsøger nu at mildne denne konflikt mellem det korte og lange sigt ved i alle fag på BA at understrege anvendelserne. Et eksempel på, hvad vi

søger at gøre i alle fag, finder man allerede i kurset i mikroøkonomi på 2. år – et ikke så populært fag. Efter at have beskæftiget sig med den basale model inddrager man nu emner som beskatning, kontrakter, finansiering, spil og udvælgelse. En tilsvarende indholdsrevision er sat i gang over hele linien.

En anden fornyelse vedrører samspillet mellem forelæsninger og øvelser. Vi har været slemme til at lade sidstnævnte indeholde gentagelser af førstnævnte, men den omtalte reduktion i det samlede timetal tvinger nu en bedre koordination igennem, således at øvelser i højere grad kommer til at indeholde det de skal, nemlig praktisk arbejde med stoffet.

Parallelt med studiereformen satses massivt på brug af IT. Vi har længe stillet pc'ere og web- og mail-adgang til rådighed for studerende, ligesom vi har brugt hjemmesider for de enkelte fag. Her kan man hente undervisningsmateriale, forskellige data o.l. og praktiske oplysninger. Men nu trænger discussions groups og forskellige former for grafisk præsentation sig på. Dette understøttes af indkøb af materiel og efteruddannelse – her satses både på pædagogiske og tekniske aspekter – af underviserne.¹⁰ Det kræves ikke, at underviserne skal bruge de nye muligheder, men det forlanges, at et eventuelt fravalg skal ske på et kvalificeret grundlag. Mange af os tror, at dette tilfører undervisningen noget ekstra.

IT i undervisningen øger presset for brug af IT til eksamen, men de traditionelle »gymnastiksalsprøver« – fire timers skriftlig eksamen med eller uden hjælpemidler – egner sig ikke for brug af pc'ere. Vi kritiseres for at indtage dette synspunkt, men både pædagogiske hensyn (computeren reduceres til en skrivemaskine) og økonomiske overvejelser tilsiger, at vi bør holde fast. I stedet har vi udviklet tag-hjem prøver af forskellig længde, ligesom der nu eksperimenteres kraftigt med forskellige former for mid-term papers o.l. Formålet er ikke at introducere IT for enhver pris, men at skabe bedre overensstemmelse

10. Se <http://www.samf.ku.dk/>

mellem undervisning og eksamen og at variere prøveformerne inden for overkommelige økonomiske rammer. Efterhånden anvendes betydelige dele af vores budgetter på IT.

For at koordinere og systematisere den pædagogiske udvikling har vi etableret ISPU – Institutets og studienævnets pædagogiske udvalg – der har taget en række initiativer: pædagogisk uddannelse af nye lærere, IT-brug i undervisningen (her samarbejdes med Det samfundsvidenskabelige Fakultets Pædagogiske Center), pædagogiske og didaktiske seminarer og etablering af incitament til faglig og pædagogisk fornyelse.

Sammenfatning

Der er to mål for vores bestræbelser. Studiet skal gøres tiltrækkende og frafaldet skal bringes ned, samtidig skal den faglige kvalitet fastholde og udbygges.

Vi er godt klar over, at det synspunkt fremføres med voksende styrke, at »masseuniversitetet« er en anomali, og at man udmærket kunne slække på fagligt niveau og opgive den forskningsbaserede undervisning. Gymnasiet kunne gives et par ekstra år og universiteterne kunne så optage færre, og studietiden og undervisernes forskningspligt kunne »lempes«. Det duer ikke for os, for det passer ikke sammen med samfundets markante behov for flere, kompetente økonomer. Vi tager som således kategorisk afstand fra ideen om, at slække på forskningsdækningen¹¹ af undervisningen

på BA-studiet. Vi har allerede en høj dækning, og vores eksplícitte mål er at gøre den endnu højere. Hvis ikke de studerende får en solid indføring i moderne økonomisk, statistisk og økonometrisk teori fra starten, så bliver de aldrig gode. De ville ikke kunne specialisere sig, og arbejdsgiverne ville ikke fortsætte med at efterspørge dem. I debatten med aftagerne har vi aldrig mødt det synspunkt, at vores kandidater er for dygtige, eller at der er for mange af dem. Tværtimod værdsættes deres kvalifikationer og kompetence, samtidig med, at der fremsættes forslag om, hvad studiet burde udvides med; vi bebrejdes løbende, at vi uddanner så få.

Hvis man på trods af vores advarsler skulle vælge at forsøge sig med reformer af denne karakter – der har lighedspunkter med de omtalte ideer om, at lade en del af de studerende forlade uddannelserne med BA-grader – så ville man drastisk forøge efterspørgslen efter økonomer med PhD-grader, ligesom disse (nu tre-årige) studieforløb måtte forlænges. Antallet af PhD'ere er stigende og vil stige yderligere, men ville skulle forøges dramatisk, hvis kvaliteten af kandidaterne blev reduceret. PhD'ere er dyre at producere, og det er værd at bemærke, at disse studerende modtager løn, mens de uddannes.

Vores mål er at fastholde og udvikle kvaliteten af cand. polit'erne. Derfor har vi gennemført studiereformen.

11. Se f.eks. det indlæg, som forskningsdirektør Hans Siggard Jensen, Learning Lab Denmark holdt på Sorø-mødet 2001, *Undervisningsministeriets Nyhedsbrev*, 15. årgang nr. 13.